

Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju v Sloveniji

Mountain Biking in Natural Environment in Slovenia

Peter ZAJC¹, Mojca GOLOBIČ², Andrej BONČINA³

Izvleček:

Zajc, P., Golobič, M., Bončina, A.: Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju v Sloveniji; Gozdarski vestnik, 76/2018, št. 1. V slovenščini z izvlečkom in povzetkom v angleščini, cit. lit. 53. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Gorsko kolesarjenje postaja vse bolj množično. Umeščanje te dejavnosti v prostor je zahtevno zaradi različnih interesov med uporabniki prostora ter zapletene pravne ureditve. Za gorske kolesarje so med različnimi potmi najbolj zaželeno enoslednice, to so ozke, razgibane in utrjene poti iz naravnih materialov. Analizirali smo pravno ureditev gorskega kolesarjenja v naravnem okolju v Sloveniji, in sicer na nacionalni in lokalni ravni. Na primeru dveh testnih tras na območju zahodnega Pohorja, ki sta potekali skoraj izključno v gozdnem prostoru, smo preverili možnosti umeščanja gorskokolesarskih poti v naravno okolje. Pri tem smo postavili hipotezo, da ob doslednem upoštevanju pravnih predpisov umeščanje enoslednic v naravno okolje ni mogoče. Prvi del raziskave je temeljil na analizi pravnih predpisov in primerjavi ureditev v treh drugih srednjeevropskih državah. Za drugi del raziskave smo izbrali testni trasi ter zbrali in analizirali vse dostopne prostorske podatke. Obe trasi smo terensko pregledali in ju ocenili po izdelanem postopku, ki obsega šest korakov. Vse prostorske podatke smo obdelali v geografskem informacijskem sistemu. Pregled pravnih predpisov, ki ureja to področje, kaže na nedosledno rabo pojmov in različne možnosti razlag pravnih predpisov glede umeščanja gorskega kolesarjenja v naravno okolje v Sloveniji. Z analizo testnih tras smo ovrgli postavljeno hipotezo, saj smo ugotovili, da je umeščanje enoslednic v naravno okolje mogoče, vendar smo pri tem opozorili na pomembne omejitve in nejasnosti.

Ključne besede: kolesarjenje, narava, Pohorje, enoslednice, planinske poti, gozdne vlake

Abstract:

Zajc, P., Golobič, M., Bončina, A.: Mountain Biking in Natural Environment in Slovenia; Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry), 76/2018, vol 1. In Slovenian, abstract and summary in English, lit. quot. 53. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

Mountain biking is becoming a mass sport activity. Spatial planning of this activity is demanding due to diverse interests among different stakeholders and complicated legal system. Among mountain bikers, single trails, i.e. narrow, animated, and hard-surfaced paths from natural materials, are the most desirable. We analyzed legal regulation of mountain biking in natural environment in Slovenia, both on the national and local level. At the example of two test routes, located almost entirely in the forest space in the western Pohorje Hills area, we checked the possibilities for developing mountain biking trails into the natural environment. Thereby we set up the hypothesis, that, legal regulations being complied with consistently, it is not possible to place single trails into the natural environment. The first part of the research was based on the analysis of legal regulations and comparing of the regulation in three other central European countries. For the second part, we selected two test routes and gathered and analyzed all accessible spatial data. We diagnosed both routes with regard to the terrain and assessed them according to the designed procedure, which encompasses six steps. All spatial data was processed in the geographic information system. A review of legal regulations, regulating this area, shows an inconsistent use of definitions and diverse possibilities of legal regulation explanations with regard to placing mountain biking into the natural environment in Slovenia. With the analysis of the test routes, we refuted the set hypothesis, since we found out, that the integration of single trails into the natural environment is possible, but thereby we draw attention to important limitations and ambiguities.

Key words: biking, nature, Pohorje Hills, single trails, mountain paths, forest skid trails

¹ Mag. P. Z., RRA Koroška d.o.o. Meža 10, SI-2370 Dravograd, Slovenija, peter.zajc@rra-koroska.si

² Prof. dr. M. G., Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo. Jamnikarjeva 101, SI-1000

Ljubljana, Slovenija, mojca.golobic@bf.uni-lj.si

³ Prof. dr. A. B., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire. Večna pot 83, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, andrej.boncina@bf.uni-lj.si

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Glede na ocene se je zdajšnji koncept prostega časa v Evropi začel razvijati sredi 19. stoletja, in sicer z razvojem industrijske revolucije, tovarn in kapitalizma (Schor, 1991, cit. po Jensen, Guthrie, 2006). V življenju prebivalcev Evropske unije ima prosti čas pomembno vlogo; po pomembnosti v življenju ga v povprečju uvrščajo za zdravje, družino ter prijateljstva in poznanstva in višje kot delo (Special Eurobarometer 273 ..., 2007). 40 % prebivalcev Evropske unije, ki se ukvarja s športom ali katero drugo fizično aktivnostjo (kot je npr. kolesarjenje kot mobilnost, vrtnarjenje, ples), to izvaja v parku, na prostem ali v podobnem okolju. Prebivalci Slovenije so znatno nad povprečjem, saj se s športom v parku, na prostem ali v podobnem okolju ukvarja 60 % prebivalcev (Special Eurobarometer 412 ..., 2014). Tehnološki napredek je omogočil diverzifikacijo športov na prostem in povečanje števila ljudi, ki se ukvarjajo z njimi. Zaradi intenzivnejše in raznovrstnejše rekreacije v prostoru, tudi takšne, ki uporablja mehansko tehnologijo, ter sprememb vrednot s poudarjanjem tekmovalnosti lahko nastajajo konflikti med posameznimi skupinami uporabnikov prostora (Tumes, 2007), posledično pa vplivajo tudi na njegovo preobrazbo (Golobič, 2010). Številni športi na prostem so podvrženi procesom "športifikacije". Aktivnosti, ki v bistvu temeljijo na doživetju, izkustvu, postajajo vse bolj prežete z elementi tekmovalnosti (Arnegård in Sandell, 2012). Gorsko kolesarjenje lahko proži nasprotja med uporabniki prostora, na primer med kolesarji in lastniki zemljišč ali kolesarji in pohodniki, zato je umeščanje te dejavnosti v prostor izziv za načrtovalce in upravljavce (Pothecary, 2013).

Gorsko kolesarjenje lahko uvrstimo med športe na prostem; poteka na različnih cestah ali zunaj njih, na uradnih ali neuradnih utrjenih poteh z objekti ali brez njih. Taylor (2010a) ugotavlja, da gorski kolesarji praviloma želijo zadostiti različne motive, celo v okviru posamezne vožnje. Njegova raziskava je nakazala, da so kolesarski parki in parki enoslednic privlačni zaradi namensko zgrajenih objektov in poti, namenjenih izključno gorskim kolesarjem. Gorsko kolesarjenje po utrjenih poteh v naravnem

okolju pa lahko zadovoljuje druga pričakovanja, tudi z večjo estetsko vrednostjo in občutkom doživetja v naravi. V prispevku uporabljamo izraz naravno okolje, kot ga določa Zakon o ohranjanju narave (Zakon o ohranjanju ..., 2004), ki ureja splošna pravila ohranjanja biotske raznovrstnosti in varovanje naravnih vrednot z namenom ohranjanja narave ter vključuje določbe glede vožnje s kolesi v naravnem okolju. Kadar pa govorimo izključno o gozdu, kot ožjem delu naravnega okolja, uporabljamo izraz gozdni prostor, kot ga določa Zakon o gozdovih (Zakon o gozdovih, 1993).

V sodobnem gorskem kolesarjenju v grobem ločimo tri zvrsti: kros (cross-country), vsegorsko (*all mountain*) in gravitacijsko (*gravity*) kolesarjenje (Zajc, 2016). V Sloveniji se za zvrst vsegorsko uporablja tudi izraz turno kolesarstvo – predvsem zaradi delovanja Komisije za turno kolesarstvo pri Planinski zvezi Slovenije. Med različnimi potmi so med gorskimi kolesarji najbolj zaželenne enoslednice (Symmonds in sod., 2000; Taylor, 2010b; Rowe, 2013). V gorskokolesarskem slengu v Sloveniji so pogosto v uporabi izrazi angleškega izvora, za katere pogosto ni slovenskih ustreznic. Če pa so, so redko v rabi. To velja tudi za infrastrukturo: izraz *singletrail* oz. *singletrack* prevajamo kot enoslednica. To je razgibana, ožja utrjena pot v naravnem okolju za gorsko kolesarjenje, narejena iz lokalnih naravnih materialov, širine od okoli 40 cm do okoli 150 cm. Lahko je namenjena izključno gorskemu kolesarjenju ali večnamenski rabi (npr. hoji in gorskemu kolesarjenju). Lahko je narejena kot nov objekt, lahko pa je del obstoječe infrastrukture (npr. odsek obstoječe planinske poti). Po Uredbi o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (2013), v nadaljevanju Uredba, gre za enostavni objekt. V veljavi je nov Gradbeni zakon (2017), z uveljavitvijo katerega je prenehala veljavnost Uredbe, ki pa bo veljala do takrat, ko bo Vlada RS predpisala podrobnejša merila za razvrščanje enostavnih, nezahtevnih, manj zahtevnih, zahtevnih objektov, drugih gradbenih posegov in vzdrževalnih del ter njihovo razvrstitev. Zajc in Berzelak (2016) sta ugotovila, da so enoslednice priljubljene tudi pri slovenskih gorskih kolesarjih. Njuna raziskava je temeljila na spletni anketi, v katere končni vzorec je bilo vključenih 1.809 slovenskih gorskih kolesarjev. Ciljna populacija

ankete so bili posamezniki, ki se vsaj občasno ukvarjajo z gorskim kolesarjenjem. Zaradi nerazpoložljivosti podatkov o vsej ciljni populaciji sta avtorja izvedla spletno anketo s splošnim vabilom, objavljenim na specializiranih slovenskih kolesarskih spletnih straneh, forumu in socialnem omrežju Facebook. Povezavo do ankete so kasneje objavili tudi skrbniki nekaterih drugih slovenskih gorniških spletnih strani. Kot navajata avtorja, so rezultati predvsem informativen vpogled v stanje in stališča določene skupine gorskih kolesarjev, ki se verjetno s to aktivnostjo ukvarja nadpovprečno pogosto, spremlja specializirane spletne medije in/ali je vključena v socialno omrežje Facebook. A vendar je raziskava omogočila tudi okvirni vpogled v navade pri slovenskih gorskih kolesarjih in značilnosti gorskega kolesarjenja. Odgovori anketirancev kažejo (preglednica 2), da je vožnja po različnih delih naravnega okolja pogosta. Skoraj polovica anketirancev uporablja vsegorsko kolo, slaba četrtnina kolo za spust in slaba desetina polnovzmeteno kros kolo. Naštete vrste koles so namenjene vožnji po utrjenih poteh v naravnem okolju. Gorski kolesarji se med seboj razlikujejo po željah, opremljenosti in značilnostih voženj (Zajc in Berzelak, 2016), vendar meje med posameznimi skupinami niso ostre, saj veliko gorskih kolesarjev izvaja različne zvrsti (Taylor, 2010a).

V Sloveniji je pravna ureditev gorskega kolesarjenja zapletena in nedorečena (Zajc, 2016). Vožnja po utrjenih poteh v naravnem okolju, kot so na primer gozdne vlake, gozdne in planinske poti, po določbah obstoječe zakonodaje praviloma ni dovoljena. Po podatkih Generalne policijske uprave je bilo v letih od 2010 do 2013 obravnavanih

nih 127 prekrškov vožnje s kolesom v naravnem okolju (Sektor za odnose ..., 2014; Dekleva, 2013). Inšpektorat RS za okolje in prostor (v nadaljevanju Inšpektorat) v letnem poročilu 2015 navaja, da je avgusta in septembra 2015 v sodelovanju s policijo in gozdarsko inšpekcijo ob koncih tedna izvajal akcijo nadzora vožnje z vozili v naravnem okolju v vseh območnih enotah Inšpektorata, in sicer prednostno na varovanih območjih narave. Kršitve glede vožnje s kolesom v naravnem okolju niso bile zaznane (Poročilo od delu ..., 2015). V letu 2016 je Inšpektorat izdal opozorilo za prekršek vožnje z gorskim kolesom na planinski poti. Prekršek je bil zaznan preko socialnega omrežja Facebook (Poročilo od delu ..., 2016). Zdi se, da se glede na oceno pogostosti kolesarjenja po različnih poteh v naravnem okolju in število obravnavanih prekrškov, tovrstna vožnja večinoma dopušča. Dodatna ovira pri ureditvi statusa enoslednic v naravnem okolju v skladu s pravno ureditvijo je razdrobljenost zemljišč, saj je treba pridobiti soglasja vseh solastnikov zemljišč, ki jih enoslednica preči. V gozdnem prostoru v Sloveniji število gozdnih posestnikov presega 461.000, pri čemer je okoli 80 % gozdov v zasebni lasti (Lastništvo gozdov ..., 2015).

Cilja naše raziskave sta bila: 1) analizirati pravno ureditev dostopa do naravnega okolja za gorsko kolesarjenje v Sloveniji in jo primerjati z ureditvijo v izbranih srednjeevropskih državah, 2) na dveh študijskih primerih preveriti možnosti za ureditev vožnje po enoslednicah v naravnem okolju v okviru obstoječe slovenske pravne ureditve.

Pri tem smo opredelili hipotezo, da ob doslednem upoštevanju pravne ureditve umeščanje enoslednic v naravno okolje pri nas ni mogoče.

Preglednica 1: Pogostost kolesarjenja po različnih utrjenih poteh v naravnem okolju (povzeto po Zajc in Berzelak, 2016)

Table 1: Frequency of biking along diverse hard-surface trails in natural environment (according to Zajc and Berzelak, 2016)

Vrste utrjenih poti	Odstotek anketirancev					Število anketirancev
	1. Nikoli ali zelo redko	2. Redko	3. Včasih	4. Pogosto	5. Zelo pogosto	
Gozdne vlake	5,6	12,5	24,5	33,6	23,7	1.802
Gozdne poti	0,4	2,4	10,6	40,2	46,4	1.806
Planinske poti	10,8	19,7	26,1	23,6	19,9	1.803
Poljske poti	7,1	21,5	28,8	27,3	15,4	1.799

2 METODE

2 METHODS

Pregledali smo pravno ureditev v Sloveniji, ki ureja dostop do naravnega okolja za gorsko kolesarjenje na nacionalni in lokalni ravni. Pri slednji smo se omejili na območje Mestne občine Slovenj Gradec. Zakone in podzakonske akte na nacionalni ravni smo pregledali s pomočjo spletišča Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije (www.pisrs.si). Predpise na lokalni ravni smo pregledali s pomočjo Registra lokalnih skupnosti (www.rpls.si). Iz njih smo povzeli člene in dele členov, ki so relevantni za urejanje gorskega kolesarjenja na območju Mestne občine Slovenj Gradec. Pravno ureditev v Sloveniji smo na podlagi literature, dostopne na svetovnem spletu, primerjali z ureditvijo v treh srednjeevropskih državah, pri čemer smo se omejili na ureditve znotraj gozdnega prostora.

Na primeru dveh testnih tras na območju zahodnega Pohorja smo preverili možnosti za umeščanje gorskokolesarskih poti v naravno okolje v okvirih obstoječe pravne ureditve v Sloveniji. Glede na poznavanje značilnosti gorskih kolesarjev na območju Slovenj Gradca smo izbrali dve testni trasi za zvrst vsegorsko kolesarjenje, ki skoraj izključno potekata po gozdnem prostoru. Namenoma smo izbrali testni trasi, ki se glede na prostorske in tehnične značilnosti med seboj bistveno razlikujeta. Testni trasi sta za mnoge gorske kolesarje na tem območju le odseka daljših kolesarskih tur. Gorski kolesarji ju uporabljajo predvsem za vožnjo z gorskimi kolesom navzdol. Da smo v testni trasi vključili le odseka, namenjena vožnji navzdol, utemeljujemo z oceno, da gorski kolesarji vzpone pogosto opravljajo po javnih cestah in cestah javnega značaja, kjer je vožnja z gorskimi kolesom praviloma dovoljena (Zakon o ohranjanju ..., 2004). Testni trasi Pohorje in Rahtel vključujeta različne vrste obstoječih utrjenih poti, ki fizično omogočajo vožnjo z gorskimi kolesom:

- makadamska cesta,
- enoslednica na kmetijskem zemljišču (prvotno steza, nastala zaradi hoje ali domačih živali),
- poljska pot,
- enoslednica v gozdu (prvotno steza, nastala zaradi hoje ali divjadi),
- gozdna vlaka,
- planinska pot.

Testna trasa Pohorje poteka od Partizanskega doma pod Malo Kopo do bližine lovske kočice v Golavabuki. Najvišja točka je na nadmorski višini 1.506 m, najnižja pa na 1.085 m. Skupna dolžina trase je 6.047 m. Trasa v 100 % poteka po gozdnem prostoru. Ovršje Pohorja ni pokrito z gozdom, ampak obsega trajne travnike, drevesa in grmičevje ter kmetijska zemljišča v zaraščanju, vendar je zaradi ekološke povezanosti z gozdom razumljeno kot del gozdnega prostora. Trasa delno poteka po območju Natura 2000, območju naravne vrednote državnega pomena in vodovarstvenem območju. Iz zemljiškega katastra in zemljiške knjige je razvidno, da trasa preči 28 parcel, katerih lastništvo opredeljuje 15 lastniških kombinacij. Skupno število solastnikov parcel je 19, od tega 5 pravnih in 14 fizičnih oseb. Med pravnimi osebami je zasebni lastnik podjetje SKIWAYS, družba za naložbe v kmetijstvo in turizem, d. o. o., s sedežem v Kranju in družbeniki iz Italije in Avstrije (AJPES, 2018). Preostale pravne osebe so občine in pravne osebe, ki so v izključni javni lasti. Vse fizične osebe imajo stalno prebivališče v okolici Pohorja.

Testna trasa Rahtel poteka od Rahtelovega vrha do vznožja vzpetine na Ozarah v Slovenj Gradcu. Najvišja točka je na nadmorski višini 660 m, najnižja pa na 410 m. Skupna dolžina trase je 1.483 m. Trasa v 97 % poteka po gozdnem prostoru, razen manjšega dela, ki poteka po travniku. Iz zemljiškega katastra in zemljiške knjige je razvidno, da trasa preči 13 parcel, katerih lastništvo opredeljuje osem lastniških kombinacij. Skupno število vseh solastnikov parcel je 12. Vse parcele, razen izhodišča, ki je na javni občinski cesti (javno dobro), so v zasebni lasti. Vsi imajo stalno prebivališče v Slovenj Gradcu ali neposredni okolici.

Obe trasi smo si ogledali na terenu in podrobno analizirali vse odseke trase. Pri tem smo uporabili GPS in fotoaparati, saj smo značilne odseke fotografirali, zbrane podatke pa pozneje obdelali v geografskem informacijskem sistemu (v nadaljevanju GIS) s programskim orodjem ArcGIS. Testni trasi smo razdelili na karakteristične odseke z enoličnim identifikatorjem. Posamezni odsek smo na podlagi pregleda in/ali razpoložljivih prostorskih podatkov uvrstili v karakteristični

odsek. Za poimenovanja karakterističnih odsekov smo smiselno uporabili poimenovanja iz pravnih predpisov. Če to ni bilo mogoče, smo odsek poimenovali opisno:

- poljska pot,
- poljska pot in planinska pot,
- gozdna vlaka,
- gozdna vlaka in E6,
- gozdna pot (domnevno nastala zaradi hoje ali divjadi),
- gozdna pot in E6,
- občinska cesta in E6,
- gozdna cesta,
- gozdna pot,
- nekategorizirana cesta,
- travnik,
- zvožena podrast, domnevno nastala zaradi vožnje s kolesom.

Za obe območji smo zbrali prostorske podatke iz različnih virov (preglednica 2), v delovno bazo prostorskih podatkov smo vključili podatke, zbrane s terenskim snemanjem. Potek planinskih poti (npr. Evropska pešpot E6) smo dodatno navedli v poimenovanju. Za vsak odsek smo izračunali oziroma določili posamezne tehnične in prostorske značil-

nosti. Oblikovali in izvedli smo enostaven postopek ocenjevanja odsekov, ki obsega šest korakov:

1. Ali je del naravnega okolja?
2. Ali je del gozdnega prostora?
3. Ali je del planinske poti?
4. Ali je del varovanega območja?
5. Ali je del vodovarstvenega območja?
6. Ali prostorski akt občine dovoljuje vzpostavitev kolesarske poti kot enostavnega objekta?

Na podlagi na terenu ocenjenih značilnosti posameznih odsekov in drugih podatkovnih slojev (preglednica 2) smo za vsak odsek testne trase ocenili, ali je na njem mogoče urediti vožnjo z gorskim kolesom v skladu z obstoječo pravno ureditvijo.

3 REZULTATI Z RAZPRAVO

3 RESULTS WITH DISCUSSION

3.1 Značilnosti pravne ureditve dostopa za gorsko kolesarjenje

3.1 Characteristics of the legal regulation of the access for mountain biking

Pravna ureditev dostopa za gorsko kolesarjenje se med državami, ponekod tudi znotraj držav, razlikuje (Taylor, 2010a; Pröbstl in sod., 2010;

Preglednica 2: Pregled uporabljenih prostorskih podatkov in njihovih virov.

Table 2: Overview of the applied spatial data and their sources.

Prostorski podatek	Oblika	Vir
Trase planinskih poti	.shp	Planinska zveza Slovenije
Vodovarstveno območje	.shp	Agencija RS za okolje
Območja naravnih vrednot	.shp	Agencija RS za okolje
Območja Natura 2000	.shp	Agencija RS za okolje
Ceste (Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture)	.shp	Geodetska uprava RS
Digitalni ortofoto posnetek	.ecw	Geodetska uprava RS
Digitalni model višin, plastnice (DMV5)	.shp	Geodetska uprava RS
Generalizirana kartografska baza, plastnice (GKB25)	.shp	Geodetska uprava RS
Testna trasa	.shp	lasten zajem
Meje karakterističnih odsekov testne trase	.shp	lasten zajem
Lokacije zajema fotografskega gradiva	.shp	lasten zajem
Digitalni model višin, plastnice (DMV5)	.shp	Geodetska uprava RS
Generalizirana kartografska baza, plastnice (GKB25)	.shp	Geodetska uprava RS
Testna trasa	.shp	lasten zajem
Meje karakterističnih odsekov testne trase	.shp	lasten zajem
Lokacije zajema fotografskega gradiva	.shp	lasten zajem

DIMB, 2015). Dostop za gorsko kolesarjenje je v državah različno urejen; na primer v Skandinaviji ali na Škotskem (Pröbstl in sod., 2010) je dostop do naravnega okolja gorskim kolesarjem prost, v Avstriji pa gorsko kolesarjenje ni dovoljeno niti po vseh gozdnih cestah (Bundesgesetz ..., 2015). Tudi za pravno ureditev dostopa za gorsko kolesarjenje v gozdnem prostoru velja, da se le-ta razlikuje med državami, ponekod tudi znotraj držav. V okviru COST Action E33 "*Forests for Recreation and Nature Tourism*" je bila narejena prva vseevropska raziskava na področju načrtovanja in upravljanja rekreacije v gozdnem prostoru (Pröbstl in sod., 2010). V rezultatih te raziskave so pomembnejše informacije o pravnih ureditvah gorskega kolesarjenja. Literatura s tega področja je razpršena, večinoma omejena na posamezne države (Pröbstl in sod., 2010). V nadaljevanju navajamo tri primere.

V Švici dostop v gozdove urejata civilni zakonik (*Zivilgesetzbuch*) in Zakon o gozdovih (*Waldgesetz*) (Keller in Bernasconi, 2005). Dostop do gozdov kot tudi nabiranje plodov in gob je dovoljeno – če se pri tem ne povzroča škoda na gozdnih tleh in gozdnih sestojih. Dostop ne pomeni le dostopa peš (hoja, tek), temveč tudi s kolesom, smučmi ali na konju (Bernasconi in Schroff, 2008). To velja za gozdne ceste in druge dele gozda (Keller in Bernasconi, 2005). Podrobnejša ureditev režima obiska gozda je v pristojnosti kantonov, ki lahko, kadar je to v javnem interesu, dostop do določenih predelov gozda tudi omejijo (Bernasconi in Schroff, 2008). Določene omejitve za kolesarjenje in jahanje so v letu 2005 veljale v štirih kantonih, v nekaterih pa je bila prepovedana vožnja s kolesom zunaj namenske poti za kolesarjenje. (Keller in Bernasconi, 2005). Zaznanih je vse več konfliktov med kolesarjenjem in drugimi pristočnimi aktivnostmi ali drugimi cilji sonaravnega upravljanja gozdov. Zato v več regijah potekajo pogovori o dodatnih ureditvah ali pa so take ureditve že v veljavi (Bernasconi in Verlič, 2018).

V Avstriji Zvezni zakon o gozdovih (*Forstgesetz*) določa, da je za vsako vožnjo v gozdu, tudi na gozdnih cestah, potrebno dovoljenje lastnika. To velja za vsa motorna vozila in kolesa (Wann ist das ..., 2015). Vsak, ki se v gozdu giblje zunaj javnih (odprtih) cest in poti, to počne na lastno

odgovornost. Lastniku gozda ali upravljavcu ni treba prilagoditi razmer (npr. na tleh ali vegetaciji), da bi zmanjšal ali odstranil potencialno nevarnost za obiskovalce. Drugače pa velja za ceste in poti, za katere je lastnik ali upravljavec dovolil rabo v javne namene. V takem primeru so lastniki, upravljavci in drugi deležniki, vključeni v gospodarjenje z gozdom, odgovorni za grobe malomarnosti, nastale v bližnjem gozdu (Wann ist das ..., 2015). Gozdna inšpekcija lahko zahteva identificiranje posameznika, ugotavlja njegovo identiteto in se odloči tudi za pridržanje (Wann ist das ..., 2015). Tirolska je že leta 1997 začela uveljavljati t. i. tirolski model, ki obsega smernice z enotnimi pogoji in pravili načrtnega vzpostavljanja in financiranja gorskokolesarskih poti na Tirolskem (Tiroler Mountainbikemodell 2.0, 2015). Pot za gorsko kolesarjenje se odpre po dogovoru med lastnikom zemljišča in lokalno skupnostjo ali lokalno turistično organizacijo. Dežela zagotovi lastniku nadomestilo za tekoči meter poti. Pri tem modelu loči med gorskokolesarskimi potmi (*Mountainbikewege*), za katere znaša nadomestilo 0,1 €/m, in enoslednicami (*Singletrail – Strecken*), za katere znaša nadomestilo 0,05 €/m. Do sofinanciranja niso upravičeni kolesarski parki. Dežela ima za vse poti z zavarovalnico sklenjeno enotno zavarovanje odgovornosti za lastnike zemljišč in upravljavce poti (Tiroler Mountainbikemodell 2.0, 2015).

V Nemčiji Zvezni zakon o gozdu (*Bundeswaldgesetz*) določa, da je kolesarjenje v gozdnem prostoru dovoljeno na cestah in poteh in poteka na lastno odgovornost. Nadaljnje urejanje je odgovornost posameznih zveznih dežel, ki lahko zaradi utemeljenih razlogov varovanja gozdov, upravljanja gozdov ali divjadi, varovanja obiskovalcev gozda, da bi se izognili škodi ali iz drugih legitimnih razlogov lastnikov gozdov dostop do gozda omejijo ali povsem ali delno omejijo drugo rabo (Bundesministerium ..., 2017).

V Sloveniji dostop do naravnega okolja za gorsko kolesarjenje urejajo različni zakoni in podzakonski akti. Na zavarovanih območjih lahko dostop dodatno urejajo akti o zavarovanju. Pri vzpostavljanju novih enoslednic kot enostavnih objektov so po zakonodaji, ki ureja gradnjo objektov, pomembne tudi določbe odlokov prostorskih aktov na lokalni ravni.

Ugotavljamo, da dostop do obstoječih utrjenih poti v naravnem okolju za gorsko kolesarjenje v Sloveniji temelji na dveh načelih (slika 1):

- dostop praviloma ni dovoljen, vendar je lahko ob izvedbi postopkov, določenih s posameznim zakonom, dovoljen,
- dostop je praviloma dovoljen, vendar lahko lastnik ali upravljavec na podlagi določb posameznega zakona dostop prepove.

Sprememba Zakona o ohranjanju narave (Zakon o ohranjanju ..., 2017, v nadaljevanju ZON) v letu 2014 je določila, da je "v naravnem okolju vožnja s kolesi dovoljena po utrjenih poteh, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljavec poti", pri čemer se za utrjeno pot "šteje pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in je za ta namen tudi utrjen". To pa ne velja za planinske poti in vožnjo v gozdnem prostoru, kjer veljajo določbe

		
<p>Makadamska gozdna cesta</p> <p>Praviloma dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o gozdovih (foto: P. Zajc)</p>	<p>Enoslednica na kmetijskem zemljišču (steza, nastala zaradi hoje ali domačih živali)</p> <p>Praviloma dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o kmetijskih zemljiščih (foto: Bikenomad)</p>	<p>Poljska pot</p> <p>Praviloma dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o kmetijskih zemljiščih (foto: D. Cindro)</p>
		
<p>Enoslednica v gozdu (steza, nastala zaradi hoje ali divjadi)</p> <p>Praviloma ni dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o gozdovih (foto: P. Zajc)</p>	<p>Gozdna vlaka</p> <p>Praviloma ni dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o gozdovih (foto: P. Zajc)</p>	<p>Planinska pot</p> <p>Praviloma ni dovoljeno</p> <p>Zakon o ohranjanju narave, Zakon o planinskih poteh – le na tistih, ki imajo status planinskih poti (foto: M. Čas Zajc)</p>

Slika 1: Ponazoritev dostopa za gorsko kolesarjenje po utrjenih poteh v naravnem okolju v obstoječi pravni ureditvi v Sloveniji

Figure 1: Illustration of the access for mountain biking along the hard-surfaced trails in natural environment in the existing legal system in Slovenia

Zakona o planinskih poteh (Zakon o planinskih ..., 2007; v nadaljevanju ZPlanP) in Zakona o gozdovih (Zakon o gozdovih, 1993; v nadaljevanju ZG). Pomen izraza utrjena pot je dvoumen. Na primer: kako utrjena – namensko (strojno, ročno) ali s časom, z uporabo samo? Kdo jo utrdi? Upravljalavec poti ali uporabniki z uporabo samo? Ministrstvo za kmetijstvo in okolje v pojasnilih novele ZON navaja razlago, da je utrjena pot "tista, ki je utrjena z gradbenimi posegi ali je utrjena s peš hojo ali z vožnjo." (Vožnja v naravnem ..., 2014). Menimo, da je izraz utrjena pot neprimeren, saj z gradbeno-tehničnega vidika pomeni utrjeno vozišče tisto, ki ima narejen zgornji ustroj in povečano nosilnost zaradi gradbenih posegov. To ne pomeni, da morda nekaterih delov poti ne bi bilo treba utrditi – za na primer omejevanje erozije. V ZON je določeno tudi, da je "vožnja s kolesi dovoljena po utrjenih poteh, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljalavec poti". Ni pa določeno, kako lastnik izrazi tovrstno nasprotovanje in kako kolesar ve, da je lastnik izrazil tovrstno nasprotovanje.

ZPlanP predvideva možnost dvonamenske rabe planinskih poti – za hojo in kolesarjenje. Vendar, kot ugotavlja Pažonova (2013), še nobena planinska pot "dejansko nima statusa planinske poti", kot to določa ZplanP. ZPlanP je določil postopke za določitev statusa planinske poti, ki predvideva, da je treba izdelati geodetski načrt, enak tistemu za pripravo projektne dokumentacije za gradnjo objektov (prostorski prikaz planinske poti). To je podlaga za izračun površine in evidentiranje v zemljiškem katastru in hkrati podlaga, da ministrstvo, pristojno za okolje in prostor, izda potrdila o statusu planinske poti. V desetih letih od nastanka ZPlanP še ni bilo izdano nobeno potrdilo o statusu planinske poti in evidenca planinskih poti še ni vzpostavljena. Če bi posamezno pot ali le odsek želeli nameniti dvonamenski rabi (hoji in kolesarjenju) v skladu z določbami ZplanP in Pravilnika o označevanju in opremljanju planinskih poti (2008), bi bilo po našem razumevanju zakonodaje treba pridobiti:

- dovoljenje skrbnika planinske poti (planinskega društva),
- dovoljenje ministra, pristojnega za šport, ki ga pridobi skrbnik planinske poti,

- soglasje lastnikov zemljišč za lokacije, kjer bi dodatno označili planinske poti, kar bi storil skrbnik planinske poti.

V skladu z ZON je treba za gradnjo enostavnega objekta, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje in je na območju, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave pomemben status, pridobiti naravovarstveno soglasje, ki ga izdaja Agencija RS za okolje. Menimo, da je to pomembno, če bi želeli gorskokolesarsko traso označiti, na primer, s stebrički in kašipoti ali pa ponekod spremeniti traso z manjšimi zemeljskimi deli (zaradi povečanja atraktivnosti ali zaradi izboljšanja upravljanja in zmanjšanja tveganja za erozijske procese). Oboje je po Uredbi o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (2013, v nadaljevanju Uredba) enostavni objekt, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje. V veljavi je nov Gradbeni zakon (2017), z uveljavitvijo katerega je prenehala veljavnost Uredbe, ki je v veljavi do takrat, ko bo Vlada RS predpisala podrobnejša merila za razvrščanje enostavnih, nezahtevnih, manj zahtevnih, zahtevnih objektov, drugih gradbenih posegov in vzdrževalnih del ter njihovo razvrstitev.

Za enostavni objekt, ki je v neposredni bližini vodotoka, na varstvenem ali ogroženem območju po Zakonu o vodah (Zakon o vodah, 2002) oz. če gre za poseg, ki bi lahko trajno ali začasno vplival na vode in vodni režim, je treba pridobiti vodno soglasje. Tudi v takem primeru menimo, da je to pomembno, če bi želeli traso označiti ali pa spremeniti.

V zakonodaji so za domnevno isto stvar v rabi različni pojmi. Tako Zakon o kmetijskih zemljiščih (2011) in ZPlanP navajata "poljsko pot", medtem ko Zakon o cestah (2010) navaja "kolovozno pot". V Merilih za dvonamensko rabo planinskih poti (2013), ki jih je izdala Planinska zveza Slovenije, pa uporabljajo pojem "traktorske poti". Hkrati pa za nobenega izmed njih niso določena merila. Uredba o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (2013, v nadaljevanju Uredba), v prilogi 2 grajeno poljsko pot določa kot enostavni objekt, vendar ne navaja nobenih omejitev glede dolžine in širine. Po Uredbi negrajena poljska pot ne spada med objekte. Ministrstvo za okolje in prostor v Zbirki

najpogostejših vprašanj in odgovorov s področja graditve (2015) pojasnjuje, da so "pogoji glede umeščanja in velikosti lahko določeni v prostorskih aktih pristojnih občin".

ZG v 5 členu določa, da "mora lastnik gozda dopustiti v svojem gozdu prost dostop, razen za primere turistične oziroma pridobitne rekreativne dejavnosti", pri čemer v 3. členu določa, da "prost dostop pomeni prosto hojo oseb po gozdu ter drug dostop v gozd, ki se izvaja na lastno odgovornost in je v skladu s predpisi, ki urejajo gozdove". V skladu z 18. členom lahko gozdno cesto, ki je grajena gozdna prometnica "namenjena predvsem gospodarjenju z gozdom, je nekategorizirana v skladu s predpisi, ki urejajo javne ceste, omogoča racionalen prevoz gozdnih lesnih sortimentov, je javnega značaja in je vodena v evidenci gozdnih cest", uporabljajo tudi drugi uporabniki, vendar na lastno odgovornost. Režim uporabe gozdne ceste določi in označi Zavod za gozdove Slovenije (skupaj z lastniki gozdov in lokalno skupnostjo). Zavod za gozdove vodi evidenco o gozdnih cestah (24. člen) in gozdnih vlakah (31. člen), ki vsebuje opisne in grafične podatke.

V ZG je v 40. členu opredeljeno tudi, da se v prostorskem delu gozdnogospodarskega načrta "določijo območja, na katerih sta mogoči ježa in vožnja s kolesom brez motorja po označenih gozdnih vlakah in drugih poteh" ter, da "pogoje njihove rabe sporazumno določijo in v skladu s predpisi o gozdnih prometnicah označijo lastniki, Zavod in lokalna skupnost." Pri tem ni jasno, kaj je mišljeno z izrazom "drugih označenih poteh". Ali so s tem mišljene poti kot samostalnik, ki opisuje ožji vozni pas (npr. stezo ali enoslednico)?

Zavod za gozdove Slovenije je na podlagi 10. člena ZG izdelal conacijo gozdnega prostora z vidika rabe za rekreacijo in turizem. Conacija je sestavni del gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih območij za obdobje 2011–2020 (Dopis vsem občinam ..., 2014). Z njo je bil gozdni prostor Slovenije razdeljen na štiri cone:

- Cona A: brez rabe (dovoljena hoja po označeni planinski ali drugi poti, ki vodi skozi rezervat ali po njegovem robu),
- Cona B: hoja po gozdu, izjemoma (ob podrobnejši proučitvi) tudi ježa in kolesarjenje po označenih vlakah; zapora cest za vožnjo z

motornimi vozili (vsaj slepih krakov) z znakom ali zapornico,

- Cona C: jahanje in vožnja s kolesi po označenih vlakah, hoja po gozdu; raba gozdnih cest skladno z zakonodajo,
- Cona D: dejavnosti, dovoljene v coni B in C ter druga raba:
 - Skladno z zakonodajo,
 - Poseben režim rabe oz. njihovo povečano obremenitev za negozdarske rabe se dogovorijo z ZGS, lastniki gozdov in lokalna skupnost.

V conaciji so omenjene zgolj gozdne vlake, ne pa tudi druge poti, ki so omenjene v ZG. Postavlja se vprašanje, ali to pomeni, da je v conah B in C dovoljena vožnja zgolj po gozdnih vlakah, po drugih poteh (npr. enoslednicah) pa le v coni D, če je to skladno z zakonodajo. ZG tudi navaja, da za poti, kjer je kolesarjenje dovoljeno "pogoje njihove rabe sporazumno določijo in v skladu s predpisi o gozdnih prometnicah označijo lastniki, Zavod in lokalna skupnost". Vendar Pravilnik o gozdnih prometnicah (2009, v nadaljevanju Pravilnik) ne določa, kako se takšne poti označijo. V skladu s Pravilnikom je za vzdrževanje gozdnih vlak odgovoren lastnik. Pri tem se postavlja vprašanje odgovornosti lastnikov zemljišč ob morebitnih nesrečah kolesarjev. Na to je že v letu 2015 opozorila neformalna delovna skupina predstavnikov gorskih kolesarjev in lastnikov zemljišč, ki je predlagala, da je treba lastnike nepremičnin razbremeniti odgovornosti za izvajanje aktivnosti gorskega kolesarjenja pa tudi drugih uporabnikov njihove lastnine (Neformalna skupina ..., 2015). Kot rezultat tega je bil ob zadnji spremembi in dopolnitvi ZG v letu 2016 dopolnjen 3. člen, ki določa, da se prost dostop izvaja na lastno odgovornost.

3.2 Možnost umestitve kolesarske enoslednice v naravno okolje

3.2 Possibility of setting biking single trail into natural environment

Testno traso Pohorje smo razdelili na 12 odsekov. Skoraj vsi potekajo po naravnem okolju, razen enega, ki delno poteka po ureditvenem območju naselja, in enega, ki poteka po makadamski občinski cesti. Vsi odseki trase potekajo po gozdnem prostoru. V preglednici 3 prikazujemo dolžine in deleže po karakterističnih odsekih.

Testno traso Rahtel smo razdelili na 14 odsekov. Skoraj vsi odseki, razen treh, ki potekajo po gozdnih in nekategoriziranih cestah, spadajo v naravno okolje. Od tistih, ki so naravno okolje, so skoraj vsi v gozdnem prostoru – razen enega, ki je na travniku. V preglednici 4 prikazujemo dolžine in deleže po karakterističnih odsekih.

Pri ocenjevanju odsekov tras smo se soočili z mnogimi nejasnostmi. ZON je določil, da naselja niso naravno okolje, vendar brez določila, kaj naselje je oziroma brez napolitve na drugi zakon, ki ta pojem opredeljuje. Smiselno se zdi uporabiti pojem "območje naselja", kot ga določa Zakon o prostorskem načrtovanju (Zakon o prostorskem ..., 2007), ki določa: "Območje naselja je s prostorskim aktom določeno območje strnjeno grajenih stavb različnih namembnosti s pripadajočimi površinami, potrebnimi za njihovo uporabo, in območje površin, predvidenih za širitev namenske rabe prostora v prostorskih aktih občin."

Eden izmed krajših odsekov testne trase Rahtel poteka po travniku (preglednica 4). Po lastnem poznavanju po tej trasi že več desetletij poteka hoja, vendar ni jasno, ali gre za utrjeno pot po določbah ZON ali ne. Ker ni vizualne uhojenosti poti, smo se odločili, da to ni utrjena pot po določbah ZON. Na omenjenem odseku bi bilo treba vzpostaviti nov enostavni objekt (enoslednico) na kmetijskem zemljišču, kar pa ni dopustno. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je objavilo dokument Splošne smernice s področja varovanja kmetijskih zemljišč (2014), ki v prilogi 2 navaja "seznam objektov, katere se lahko načrtuje na območju namenske rabe kmetijskih zemljišč brez spremembe namenske rabe". V točki 12 določa, da načrtovanje kolesarske poti, pešpoti, gozdne poti in podobnega enostavnega objekta ni dopustno. Če bi kljub temu na omenjenem odseku želeli urediti enoslednico, bi bilo treba spremeniti namensko rabo prostora ali enoslednico urediti v nekaj metrov oddaljenem gozdnem prostoru.

Preglednica 3: Testna trasa Pohorje – skupna dolžina karakterističnih odsekov

Table 3: Test route Pohorje – total length of characteristic sections

Karakteristični odsek	Dolžina (m)	Dolžina (%)
Poljska pot	1.333	22,0 %
Poljska pot in planinska pot	409	6,8 %
Gozdna vlaka	1.219	20,2 %
Gozdna vlaka in E6	1.308	21,6 %
Gozdna pot	164	2,7 %
Gozdna pot in E6	185	3,1 %
Občinska cesta in E6	1.429	23,6 %
Skupaj	6.047	100,0 %

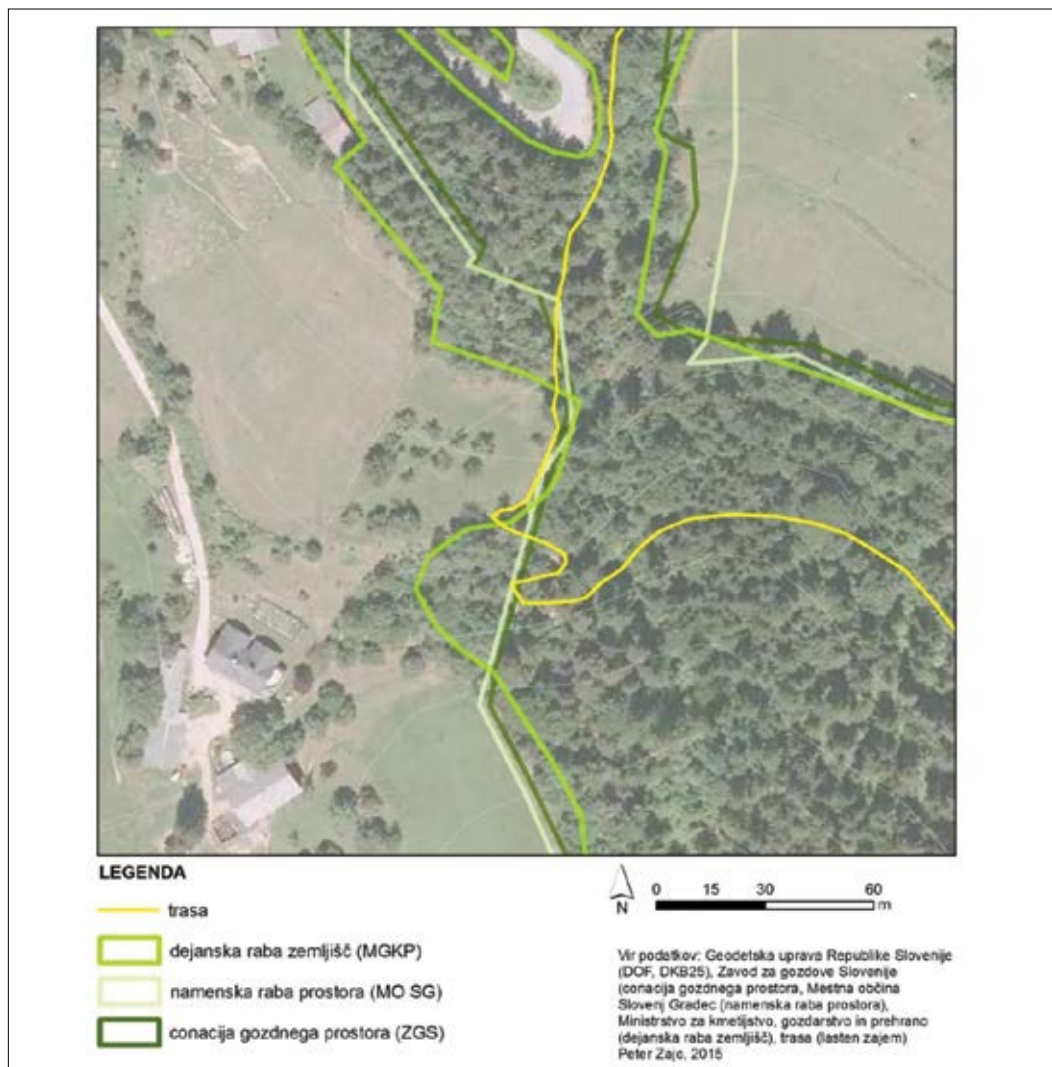
Preglednica 4: Testna trasa Rahtel – skupna dolžina karakterističnih odsekov

Table 4: Test route Rahtel – total length of characteristic sections

Karakteristični odsek	Dolžina (m)	Dolžina (%)
Gozdna cesta	8	0,5 %
Gozdna pot	517	34,9 %
Gozdna vlaka	775	52,3 %
Nekategorizirana cesta	96	6,5 %
Travnik	46	3,1 %
Zvožena podrast	41	2,8 %
Skupaj	1.483	100,0 %

Pokazalo se je, da so meje gozdnega prostora v posameznih prostorskih evidencah različne in se ne ujemajo (conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, namenska raba prostora in dejanska raba zemljišč). Pojavlja se dvom, kateri prostorski podatek uporabiti za določitev, kaj je gozdni prostor, kot ga določa ZON (slika 2). Ker je za posege v gozdni prostor po določenih ZG treba pridobiti soglasje Zavoda za gozdove Slovenije, smo uporabili prostorski podatek gozdnega roba iz conacije gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, ki jo je izdelal Zavod za gozdove Slovenije.

Enega izmed odsekov testne trase Pohorje smo ocenili kot poljsko pot (slika 3), čeprav na podlagi terenskega ogleda in lastnega poznavanja razmer ocenjujemo, da "uvoženost in uhojenost" nista posledici kmetijskih dejavnosti. Ker poteka v neposredni bližini smučišč, predvidevamo, da je to zimska servisna pot za upravljanje smučišč. "Uvoženost in uhojenost" sta deloma morda posledica pristočasnih dejavnosti (hoja, vožnja). Odsek deloma poteka po enoti namenske rabe prostora "ureditveno območje naselja", zato menimo, da ta del ni del naravnega okolja (slika 3, 1c). Po

Slika 2: Neuskklajenost meje gozdnega prostora v posameznih prostorskih evidencah na primeru testne trase Rahtel
 Figure 2: Discrepancy of the forest space boundary in individual spatial records on the example of the Rahtel test route

conaciji gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma pa je del gozdnega prostora – cone B. Upoštevajoč slednje merilo, je odsek vendarle del naravnega okolja. Pojavlja se dilema, katero merilo upoštevati v takšnem primeru: namensko rabo prostora ali conacijo gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma. Zdi se, da omenjeno kaže na razdrobljenost sektorske politike upravljanja s prostorom. Podobno velja za enega izmed drugih odsekov, ki smo ga ravno tako ocenili kot poljsko pot, in katerega "uvoženost in uhojenost" ravno tako pripisujemo upravljanju smučišč in pristočnim dejavnostim (slika 3, 4a). Namenska raba prostora je "druga kmetijska zemljišča", po conaciji gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma pa je del gozdnega prostora – cone B.

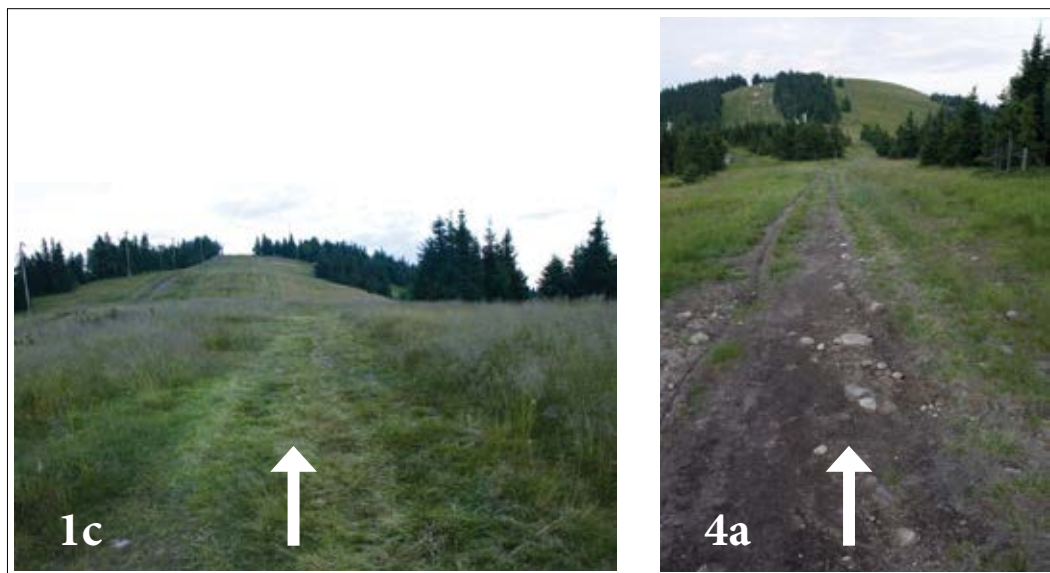
Težava se pojavlja tudi pri registru gozdnih vlak. Sloj gozdnih cest je dodan v zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture, za katerega je mogoče prostorske podatke dobiti pri Geodetski upravi RS in so javno dostopni. Prostorski podatki evidence gozdnih vlak pa niso javno dostopni, zato ni mogoče oceniti kakovosti evidence kot tudi ne uporabnosti podatkov.

Eden izmed odsekov testne trase Pohorje poteka po kategorizirani občinski cesti, ki glede na ZON ni del naravnega okolja, po conaciji gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma pa spada v gozdni prostor – delno v cono B in delno v cono C. To je verjetno posledica tega, da ceste za javni promet (državne, občinske, nekategorizirane) niso bile izvzete iz izdelave poligonov conacije gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma.

Dva odseka testne trase Rahtel smo opredelili kot nekategorizirano cesto. Vendar po našem razumevanje določb ZCes-1 ne gre za cesto, ki se uporablja za javni promet, kjer:

- je promet dovoljen le na način in pod pogoji, kot jih določijo lastniki ali od njih pooblaščenii upravljavci teh prometnih površin,
- je promet urejen in označen v skladu s predpisi o javnih cestah.

Odseka sta nekategorizirana cesta, ki jo lastnik uporablja izključno za lastne potrebe; dovoz na tako cesto mora biti za druge udeležence v prometu prepovedan s predpisano prometno signalizacijo, lahko pa je preprečen z zapornico ali drugo fizično oviro (v primeru obravnavanih

Slika 3: Primer sektorskega upravljanja prostora na primeru testne trase Pohorje. Namenska raba »ureditveno območje naselja« je hkrati gozdni prostor (1c). V drugem primeru je namenska raba »druga kmetijska zemljišča« hkrati gozdni prostor (4a).

Figure 3: An example of sectoral space management in the case of Pohorje test route. Purpose use »settlement regulatory area« is forest space (1c) at the same time. In the second case, purpose use »other agricultural land« is forest space (4a) at the same time.

odsekov tovrstne signalizacije ali ni zapornice). Po obstoječi pravni ureditvi vožnja s kolesom v pomenu javnega prometa po odsekih, opredeljenih kot nekategorizirana cesta, ni mogoča.

Preverili smo, ali posamezni odsek testnih tras poteka po planinski poti. Tega ni mogoče določiti, saj v tem trenutku v Sloveniji nimamo nobene planinske poti z urejenim statusom, kot to določa ZPlaP. Zato jih tudi ni mogoče nameniti za dvonamensko rabo. Kljub temu smo preverili, ali odsek poteka po planinski poti, ki je na terenu označena z markacijami, ter podali oceno za primer, da bi bil status planinskih poti urejen. Težava se je pojavila pri odseku, ki je planinska pot in hkrati gozdna pot. Če bi na odseku potekala planinska pot, ki bi imela status planinske poti, kot to predvideva ZPlaP, ni jasno, ali bi vožnja bila mogoča ali ne. Z vidika ZG vožnja ne bi bila dovoljena, saj je odsek v coni B. Pojavi pa se dvom o razumevanju ZPlaP, saj le-ta za planinske poti, ki "ne potekajo po poljskih poteh ali gozdnih prometnicah", npr. za gozdne poti, ne predvideva možnosti omejitev, če je tako prepovedano na "podlagi predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, gozdarstvo ali lovstvo", kot to predvideva za poljske poti ali gozdne prometnice. Ocenjujemo, da si v tem primeru ZPlaP in ZG nasprotujeta.

V prostorsko ureditvenih pogojih Mestne občine Slovenj Gradec so v "gozdnih sestojih" mogoči tisti posegi, ki so opredeljeni v veljavnih gozdnogospodarskih načrtih in niso "v nasprotju s splošnimi funkcijami gozda" (Odlok o prostorsko ..., 2012). V oktobru 2017 je občinski svet Mestne občine Slovenj Gradec sprejel predlog Odloka o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Slovenj Gradec, ki v prilogi 1 določa, da je na zemljiščih z namensko rabo gozd mogoče vzpostaviti kolesarsko pot kot enostavni objekt, vendar le ob soglasju Zavoda za gozdove (Predlog občinskega ..., 2018). Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec 2011–2020 (2012) v poglavju 5.3.3 o presoji posegov v gozd in gozdni prostor navaja, da je za gradnjo enostavnih in manj zahtevnih objektov v gozdu ali gozdnem prostoru treba pridobiti soglasje Zavoda za gozdove ter da je dopustnost gradnje odvisna od vrste (namena) objekta in od poudarjenosti funkcij gozdov. Ob tem se postavlja

vprišanje, kakšen je odnos do conacije gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, ki pri možnostih kolesarjenja v conah B in C navaja le gozdne vlake, ne pa tudi o možnostih gradnje drugih enostavnih objektov, ki bi bili namenjeni kolesarjenju (npr. enoslednice). Za cono D pa conacija omenja možnost "skladno z zakonodajo". Za potrebe našega dela smo razlagali, da conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma omogoča gradnjo enostavnih objektov za potrebe kolesarjenja v conah D, ne pa tudi v conah B in C.

4 ZAKLJUČKI

4 CONCLUSIONS

Ob temeljiti analizi pravnih podlag, ki določajo dostop do naravnega okolja v Sloveniji, smo ocenili, da je s pravnega vidika mogoče vzpostavljanje enoslednic za gorsko kolesarjenje. Vendar smo pri tem opozorili na pomembne omejitve. Na primeru testnih tras so se kot problematične pokazale predvsem naslednje vsebine:

- conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, ki za vožnjo s kolesi v conah B in C predvideva zgolj gozdne vlake, ne pa tudi drugih obstoječih utrjenih poti v gozdnem prostoru;
- določbe obstoječih prostorsko ureditvenih pogojev za območja zunaj naselij v Mestni občini Slovenj Gradec, ki določajo, da so v gozdnih sestojih dovoljeni le posegi, ki so opredeljeni v veljavnih gozdnogospodarskih načrtih; gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec 2011–2020 (2012) pa povzema določila conacije gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, s čimer je vzpostavljanje novih enoslednic kot enostavnih objektov mogoče le v coni D, ne pa tudi v conah C in B;
- planinske poti nimajo urejenega statusa planinske poti, kot to predvideva ZPlaP, in jih zato v tem trenutku ni mogoče nameniti za dvonamensko rabo;
- v gozdnem prostoru je po ZG je treba pridobiti dovoljenje vseh lastnikov parcel, pri čemer je razdrobljenost zemljišč med številne lastnike velika;
- vzpostavljanje enoslednic kot enostavnih objektov na zemljiščih z namensko rabo kmetijska zemljišča ni mogoče;

- evidence prostorskih podatkov, ki jih sicer zakonodaja predvideva, ne obstajajo (planinske poti, gozdne vlake) ali pa so med seboj neuskklajene.

Poudarjamo, da smo postopek ocenjevanja izvedli v zaključnem geografskem območju, ki ne obsega vse pokrajinske pestrosti in značilnosti Slovenije. Dodatno se lahko določbe prostorskih aktov na lokalni ravni razlikujejo od sprejetih v Mestni občini Slovenj Gradec. V prihodnje bi bilo smotrno postopek ocenjevanja opraviti na testnih trasah v pokrajinsko drugačnih delih Slovenije.

Med gorskimi kolesarji je še posebno zaželena vožnja po ozkih poteh v naravnem okolju. Analiza obstoječe pravne ureditve v Sloveniji je pokazala, da takšna vožnja lahko pomeni prekršek. Kljub temu v različnih delih naravnega okolja poteka že zdaj. Tovrstna praksa se glede na razpoložljive podatke večinoma dopušča (Dekleva, 2013; Sektor za odnose ..., 2014; Inšpektorat RS za okolje..., 2015 in 2016). Obstoječe zakonodajne ovire pa pomenijo težavo za organizirane oziroma tržno naravnane gorskokolesarske aktivnosti. Slovenska pravna ureditev gorsko kolesarjenje ureja na nacionalni ravni v različnih zakonih in podzakonskih aktih. Pri vzpostavljanju enoslednic kot enostavnih objektov so pomembni tudi prostorski ureditveni pogoji prostorskih aktov na lokalni ravni. V zavarovanih območjih lahko dostop dodatno urejajo akti o zavarovanju, s katerimi so ustanovljena zavarovana območja. Pregled zakonodaje je pokazal na razdrobljenost, ki odraža sektorsko politiko upravljanja s prostorom. Pot za gorsko kolesarjenje, kot linijski objekt, pogosto preči različne dele prostora in s tem tudi različne sektorske politike upravljanja s prostorom. Izpostavili smo nedosledno rabo pojmov za domnevno isto stvar in rabo pojmov, ki omogočajo različno razlago. Slednje daje pomembno vlogo subjektivni presoji soglasodajalca. V primeru planinskih poti v gozdnem prostoru, ki ne potekajo po poljskih cestah ali gozdnih prometnicah, temveč npr. gozdnih poteh, opažamo neskladje med ZPlanP ter ZG. Ugotovili smo tudi, da v Sloveniji niti planinske poti nimajo urejenega statusa, kot to predvideva ZPlanP. Tako kot za gorskokolesarske poti tudi zanje ni na voljo sistemskega vira financiranja za upravljanje, opremljanje in vzdrževanje poti. To

nakazuje potrebo po celovitem premisleku, kakšno vlogo naj imajo športi na prostem v Sloveniji ter kako jih upravljati.

Pomembno vprašanje, ki ga mora obravnavati upravljanje gorskega kolesarjenja kot športa na prostem, so (potencialni) konflikti z drugimi uporabniki. V tem pomenu bi poti, namenjene izključno ali prednostno gorskim kolesarjem, lahko učinkovito zmanjšale (potencialne) konflikte s pohodniki. To še posebno velja za zvrsti gravitacijsko in delno vsegorsko; pri slednjem predvsem za dele poti, namenjene spustom. Za zvrst kros in delno vsegorsko (predvsem za uravnane dele poti in vzpone) bi lahko večnamenska raba poti in zagotovljen dostop do obstoječih utrjenih poti v naravnem okolju zadostila pričakovanjem gorskih kolesarjev (Zajc in Berzelak, 2016; Zajc, 2016). Vendar so načini conacije lahko neučinkovita v konfliktih, ki izhajajo iz razlik v družbenih vrednotah ali predstavah, da razlike obstajajo (Carother in sod., 2001; Golobič, 2010). Zato je hkrati treba vzpodbujati usposabljanje, izobraževanje in informiranje uporabnikov o odgovornem dostopanju, medsebojni strpnosti na poteh ter varstvu narave.

5 POVZETEK

Gorsko kolesarjenje lahko uvrstimo med športe na prostem, ki poteka na različnih cestah ali zunaj njih, na uradnih ali neuradnih utrjenih poteh z objekti ali brez njih. Lahko poteka v širokem naboru različnih okolij. Gorski kolesarji se med seboj razlikujejo po željah, opremljenosti in značilnostih voženj.

Pregledali smo pravne predpise, ki urejajo dostop do naravnega okolja po obstoječih utrjenih poteh v Sloveniji. V zakonodaji smo ugotovili nedosledno rabo pojmov ter navedbe, ki lahko vodijo k različni razlagi določil. Analiza je pokazala dvojno opredelitev dopustnosti gorskega kolesarjenja:

- dostop praviloma ni dovoljen (praviloma je dostop za gorsko kolesarjenje prepovedan, vendar je lahko ob izvedbi formalnih postopkov, določenih z resornim zakonom, dovoljen),
- dostop je praviloma dovoljen (praviloma je dostop za gorsko kolesarjenje dovoljen, vendar

lahko lastnik ali upravljavec na podlagi določb resornega zakona dostop prepove).

Na primeru dveh testnih tras za zvrst kolesarjenja vsegorsko smo na območju zahodnega Pohorja preverili možnosti za umeščanje gorsko-kolesarskih poti v naravno okolje. Obe trasi sta skoraj izključno v gozdnem prostoru. Oblikovali in izvedli smo postopek za ocenjevanje odsekov tras. V uvodu postavljeno hipotezo, da ob doslednem upoštevanju pravnih predpisov umeščanje enoslednic v naravno okolje ni mogoče, smo ovrgli, saj umeščanje ni povsem onemogočeno. Vendar smo pri tem opozorili na pomembne omejitve in nejasnosti, ki izhajajo deloma iz:

- Pravnih omejitev:
 - različna raba pojmov za domnevno isto stvar in raba pojmov, ki omogočajo različno razlago, kar daje pomembno vlogo osebni presoji soglasodajalca;
 - enoslednic ni mogoče vzpostavljati na zemljiščih z namensko rabo kmetijska zemljišča;
 - enoslednice v gozdnem prostoru je, glede na conacijo gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, mogoče vzpostaviti v coni D, ne pa tudi v conah C in B;
- neurejenega statusa planinskih poti, kot to predvideva Zakon o planinskih poteh (2007), zato jih v tem trenutku ni mogoče nameniti za dvonamensko rabo (hojo in kolesarjenje);
- pomanjkljivih evidenc prostorskih podatkov, ki jih sicer zakonodaja predvideva (gozdne vlake, planinske poti);
- razdrobljenosti zemljišč gozdnega prostora med številne solastnike, kar povečuje število potrebnih soglasij.

5 SUMMARY

We can classify mountain biking in the outdoor sports; it takes place on diverse roads or off roads, on official or unofficial hard-surfaced paths with an object or without it. It can be performed in a wide range of diverse environments. Mountain bikers differ with regard to their wishes, equipment, and ride characteristics.

We reviewed legal regulations regulating access to the natural environment on the existing hard-surfaced paths in Slovenia. In the legislature,

we found the inconsistent use of definitions and references, which can lead to diverse interpretations of provisions. The analysis showed double definition of mountain biking admissibility:

- as a rule, access is not allowed (as a rule, access for mountain biking is forbidden, but it can be allowed under execution of formal procedures, determined by the departmental act provisions);
- as a rule, access is allowed (as a rule, access for mountain biking is allowed, but the owner or manager can forbid the access on the basis of departmental act provisions).

On the example of two test routes for the all-mountain riding style we checked the possibility of setting the mountain biking trails into the natural environment in the area of western Pohorje Hills. Both routes are set almost entirely in forest space. We provided and performed a procedure for route segments assessment. We refuted the hypothesis, set in the introduction, that, legal regulations being complied with consistently, it is not possible to place single trails into the natural environment, since the development is not completely blocked. However, we draw attention to important limitations and ambiguities, which partly originate in:

- legal limitations:
 - diverse use of the definitions for the allegedly same thing and use of definitions, enabling diverse interpretations, which provides a very important role to the personal judgment of the consent authority;
 - single trails cannot be developed on land with agricultural land use allocation;
 - with regard to the zoning of the forest space from the viewpoint of recreation and tourism, single trails in forest space may be set in the D zone, but not in the C and B zones;
- non-regulated status of mountain paths, as foreseen by the mountain path act (2007), therefore they cannot be intended for double use (walking and biking);
- incomplete spatial data records, otherwise required by the legislature (forest skid trails, mountain paths);
- allocation of forest space land plots among numerous co-owners, which increases the number of the required consents.

6 VIRI**6 REFERENCES**

- Agencija Reublike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. 2018. <https://www.ajpes.si> (3. 1. 2018).
- Arnegård J., Sandell K. 2012. Outdoor Recreation in Times of Change. V: The 6th International Conference on Monitoring and Management of Visitors in Recreational and Protected Areas – Outdoor Recreation in Change – Current Knowledge and Future Challenges, Stockholm, 21-24 avg. 2012. Fredman P., Stenseke M., Liljendahl H., Mossing A. and Laven D. (ur.). Stockholm, Friluftsliv i förändring: 110–112.
- Bernasconi A., Schroff U. 2008. Freizeit und Erholung im Wald. Grundlagen, Instrumente, Beispiele. Bern, Bundesamt für Umwelt. <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/wald/publikationen-studien/publikationen/freizeit-erholung-wald.html> (17. 5. 2017).
- Bernasconi A., Verlič A. "Pravna ureditev gorskega kolesarjenja v Švici". Bern, Parn Bern in Ljubljana, Gozdarski inštitut (osebni vir, januar 2018)
- Bundesgesetz vom 3. Juli 1975, mit dem das Forstwesen geregelt wird (Forstgesetz 1975). Gesamte Rechtsvorschrift für Forstgesetz 1975, Fassung vom 1. 8. 2015. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10010371> (25. 5. 2015).
- Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. 2017. <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bwaldg/gesamt.pdf> (17. 5. 2017).
- Carothers P., Vaske J. J., Donnelly M. P. 2001. Social Values Versus Interpersonal Conflict Among Hikers and Mountain Bikers. *Leisure Sciences*, 23: 47–61.
- Dekleva A. 2013. V treh letih kolesarjem 112 kazni. MTB.SI. <http://www.mtb.si/novice/1363-v-treh-letih-kolesarjem-112-kazni.html> (12. 6. 2015).
- DIMB – Deutsche Initiative Mountain Bike. 2015. <http://dimb.de> (15. 6. 2015).
- Golobič M. 2010. Gozd v prostorskem načrtovanju. V: Gozdni prostor: načrtovanje, raba, nasprotja: zbornik prispevkov. Bončina A., Matijašič D. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Zavod za gozdov Slovenije: 7–11.
- Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec (2011–2020). 2012. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec. http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/GGO/Slovenj_Gradec/11_SLOVENJ_GRADEC_2011-2020.pdf (31. 7. 2015).
- Gradbeni zakon. 2017. Ur. l., št. 61/17, 72/17.
- Jensen C. R., Guthrie S. P. 2006. Outdoor Recreation in America. 6. ed. Champaign, Human Kinetics: 377 str. https://books.google.si/books?id=HESJLEJIKwQC&printsec=frontcover&hl=sl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (1. 6. 2015).
- Keller P. M., Bernasconi A. 2005. Juristische Aspekte von Freizeit und Erholung im Wald. Umwelt-Materialien Nr. 196. Bern, Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft. <https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/wald/publikationen-studien/publikationen/juristische-aspekte-freizeit-erholung-wald.html> (17. 5. 2017).
- Lastništvo gozdov. Zavod za gozdove Slovenije. http://www.zgs.si/slo/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/lastnistvo_gozdov/index.html, (10. 6. 2015).
- Merila za dvonamensko rabo planinskih poti. 2013. Planinska zveza Slovenije (7. mar. 2013). <http://www.pzs.si/vsebinska.php?pid=141> (3. 6. 2015).
- Natura 2000 and Forests, Part I-II. Technical report – 2015 – 088. Kremer F., Van der Stegen J., Gomez-Zamalloa M. G., Szedlak T. (ur.). Luxemburg, Office for Official Publications of the European Communities. <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Final%20Guide%20N2000%20%20Forests%20Part%20I-II-Annexes.pdf> (19. 9. 2015).
- Odlok o prostorsko ureditvenih pogojih za območja izven naselij v občini Slovenj Gradec, uradno prečiščeno besedilo, PUP IZVEN NASELIJ – UPB1. 2012. Ur. l. RS, št. 72/12.
- Odlok o spremembah Odloka o prostorsko ureditvenih pogojih za območja izven naselij v občini Slovenj Gradec, uradno prečiščeno besedilo. 2014. Ur. l. RS, št. 66/14.
- Neformalna skupina gorskih kolesarjev in predstavnikov lastnikov zemljišč: zapisnik II. sestanka. 2014. http://odprimopoti.si/doc/20140922_zapisnik_kgzs.pdf (31. 7. 2015).
- Pothecary F. 2013. Editorial. V: Mountain Biking in Scotland. Understanding and Resolving Land use Conflict, Vol 1. Pothecary F., Brown K.M., Banks, E.A. (ur.). Aberdeen, The James Hutton Institute: 3–4.
- Poročilo o delu za leto 2015. 2015. Ministrstvo za okolje in prostor, Inšpektorat RS za okolje in prostor. http://www.iop.gov.si/fileadmin/iop.gov.si/pageuploads/5_O_INSPEKTORATU/Porocila_in_nacrti_dela/Porocilo_IRSOP_2015.pdf (3. 1. 2018).
- Poročilo o delu za leto 2016. 2016. Ministrstvo za okolje in prostor, Inšpektorat RS za okolje in prostor. http://www.iop.gov.si/fileadmin/iop.gov.si/pageuploads/5_O_INSPEKTORATU/Porocila_in_nacrti_dela/Porocilo_IRSOP_2016.pdf (3. 1. 2018).
- Pravilnik o gozdnih prometnicah. 2009. Ur. l., št. 4/09
- Pravilnik o označevanju in opremljanju planinskih poti. Ur. l. RS, št. 80/08.
- Predlog Odloka o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Slovenj Gradec. 2018. Mestna občina Slovenj Gradec.

- <http://www.slovenjagradec.si/Mestna-ob%C4%8Dina/Ob%C4%8Dinski-svet/Ob%C4%8Dinske-seje/ArtMID/702/ArticleID/4015/31-SEJA-OB%c4%8cINSKEGA-SVETA-MESTNE-OB%c4%8cINE-SLOVENJ-GRADEC> (3. 1. 2018).
- Pröbstl U. 2003. NATURA 2000 – The Influence of the European Directives on the Development of Nature-based Sport and Outdoor Recreation in Mountain Areas. *Journal for Nature Conservation*, 11: 340–345.
- Rowe R. 2013. How Mountain Biking Conquered Scotland. *Scotland Outdoors*.
<http://www.scotoutdoors.com/features/cycling/mountain-biking-scotland-mtb> (12. 6. 2015).
- Sektor za odnose z javnostmi. "Podatki o prekrških vožnje s kolesi v naravnem okolju." 2014. Ljubljana, Generalna policijska uprava (osebni vir, 3. 6. 2015).
- Special Eurobarometer 273 "European Social Reality". 2007. Eurobarometer.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_273_en.pdf (15. 5. 2015).
- Special Eurobarometer 412 "Sport and Physical Activity". 2014. Eurobarometer.
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_412_en.pdf (1. 6. 2015).
- Splošne smernice s področja varovanja kmetijskih zemljišč. 2014. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Kmetijstvo/splosne_smernice_za_podrocje_varovanja_kmetijskih_zemljisc.pdf (29. 7. 2015)
- Symmonds M., Hammitt W., Quisenberry V. L. 2000. Managing recreational trail environments for mountain bike user preferences. *Environmental Management*, 25, 5: 549–564.
- Taylor S. 2010a. "Extending the Dream Machine: Understanding Dedicated Participation in Mountain Biking. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy at the University of Otago, Dunedin, New Zealand". Steve.Taylor.whc@uhi.ac.uk (osebni vir, 15. 6. 2015).
- Taylor S. 2010b. 'Extending the dream machine': Understanding People's Participation in Mountain Biking. *Annals of Leisure Research*, 13, 1, 2: 259 – 281.
- Tiroler Mountainbikemodell 2.0. 2015. Amt der Tiroler Landesregierung.
<https://www.tirol.gv.at/sport/radfahren/mountainbike/tiroler-mountainbikemodell-20> (5. 6. 2015).
- Tumes K. 2007. Using Qualitative Methods to Understand Recreation Conflict Between Bushwalkers and Mountain Bike Riders. *Anthropological Notebooks*, 13, 1: 45–55.
- Uredba o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje. 2013. Ur. l. RS, št. 18/13, 24/13 in 26/13.
- Vožnja v naravnem okolju: ureditev, ki jo prinaša novelirani Zakon o ohranjanju narave. 2014. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje.
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/voznja/ZON_Voznja_2014.pdf (3. 1. 2018).
- Wann ist das Betreten eines Waldes erlaubt oder verboten? 2015. Ministerium für ein Lebenswertes Österreich.
http://www.bmlfuw.gv.at/forst/wald-gesellschaft/verhalten_wald/betretenwald.html (2. 6. 2015).
- Zajc P., Berzelak N. 2016. Riding styles and characteristics of rides among Slovenian mountain bikers and management challenges. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism – special issue on Mountain Biking: Challenges and Benefits*, 15: 10–19.
- Zajc P. 2016. Možnosti umeščanja gorskokolesarskih poti v naravno okolje v Sloveniji na primeru zahodnega Pohorja: magistrsko delo. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta - Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana: 195 str.
- Zakon o ohranjanju narave. 2004. Ur. l. RS št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14 (ZON).
- Zakon o gozdovih. 1993. Ur. l. RS št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepR, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16 (ZG).
- Zakon o planinskih poteh. 2007. Ur. l. RS, št. 61/07 (ZPlanP).
- Zakon o planinskih poteh, predlog. 2005.
<http://borut.blog.siol.net/files/2015/08/ZPP-4-EPA-647-IV-22-12-2005.pdf> (27. 11. 2015).
- Zakon o kmetijskih zemljiščih. 2011. Ur. l. RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12 27/16 in 27/17 – ZKme-1D.
- Zakon o prostorskem načrtovanju. 2007. Ur. l. RS, št. 33/07, 70/08 – ZVO-1B, 108/09, 80/10 – ZUPUDPP, 43/11 – ZKZ-C, 57/12, 57/12 – ZUPUDPP-A, (109/12), 76/14 – odl. US, 14/15 – ZUJFO in 61/17 – ZUreP-2 (ZPnačrt).
- Zakon o Triglavskem narodnem parku. 2010. Ur. l. RS, št. 52/10 in 46/14 – ZON-C.
- Zakon o vodah. 2002. Ur. l. RS št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15.
- Zakon o graditvi objektov. Ur. l. RS št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo, 14/05 – popr., 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odl. US, 126/07, 108/09, 61/10 – ZRud-1, 20/11 – odl. US, 57/12, 101/13 – ZDavNepR, 110/13, 19/15, 61/17 – GZ in 66/17 – odl. US.
- Zakon o cestah. Ur. l. RS št. 109/10, 48/12, 36/14 – odl. US in 46/15.
- Zbirka najpogostejših vprašanj in odgovorov s področja graditve. 2015. Ministrstvo za okolje in prostor.
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/graditev/Kompndij_odgovorov.pdf (7. 5. 2015)